

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

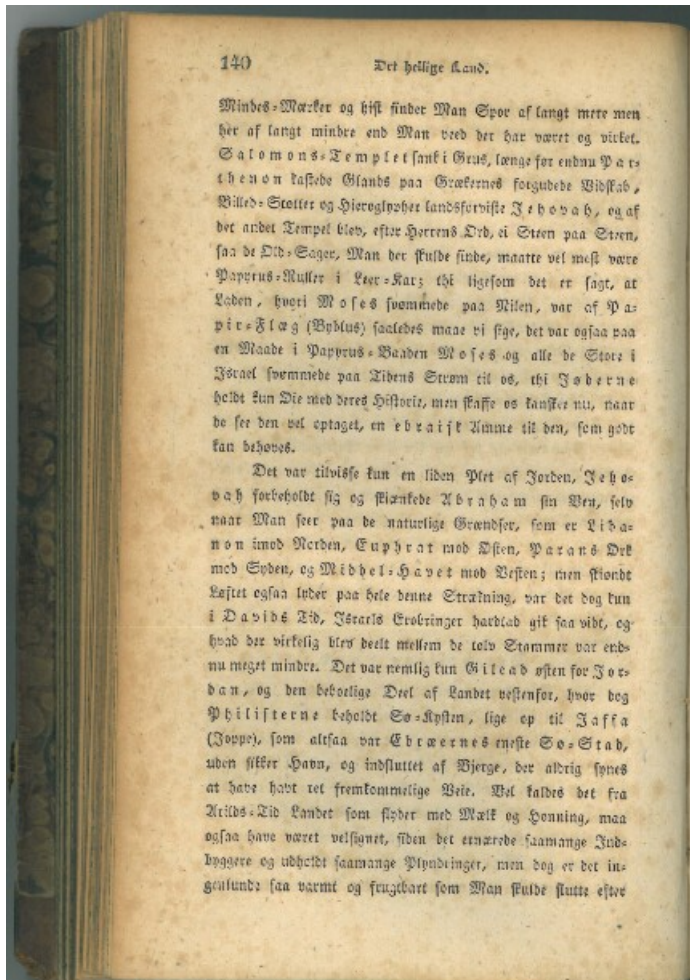
Titel: Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 139. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1833_518A_1-txt-shoot-idm6449/facsimile.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

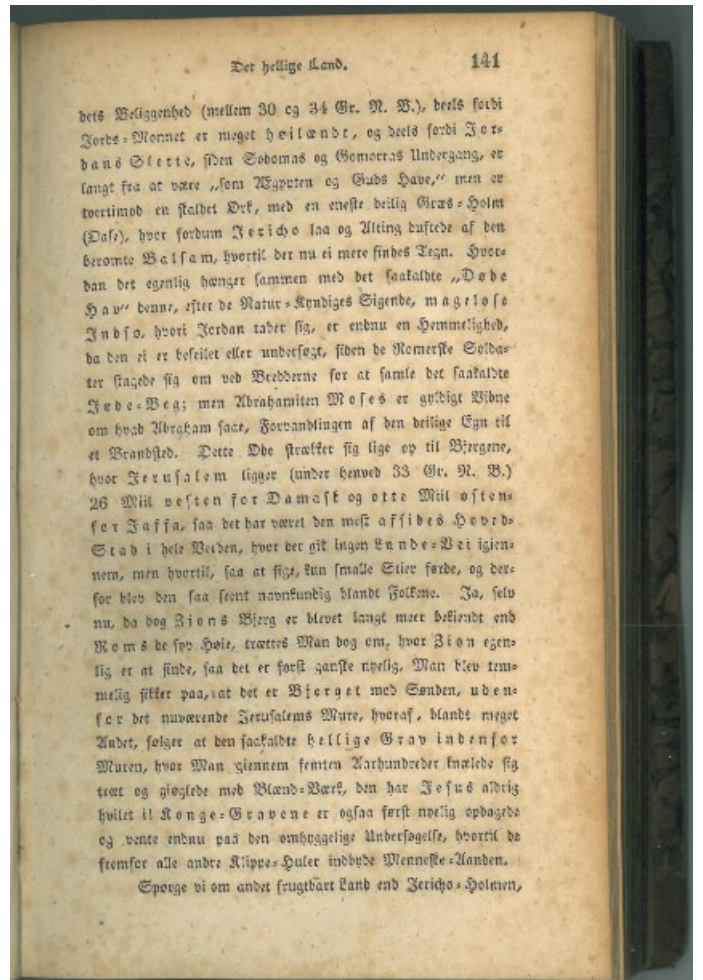
Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Mindes-Mærker og hist finder Man Spor af langt mere men her af langt mindre end Man ved det har været og vicket. Salomons Tempel sank i Grus, længe før endnu Paris' Heron kastede Glæds paa Grækerens forgybede Wikskab, Biled-Støtter og Hieroglypher landsforviste Jehovas, og af det andet Tempel blev, efter Herrens Ord, ei Sten paa Sten, saa de Ed-Sager, Man der skalde finde, maatte vel mest være Papyrus-Muller i Leer-Kar; thi ligesom det er sagt, at Loden, hvori Moses svømmede paa Nilen, var af Papyrus-Flæg (Hyblus) saaledes maas vi sige, det var ogsaa paa en Maade i Papyrus-Bædden Moses og alle de Stør i Israel svømmede paa Livens Strøm til os, thi Jøderne helbt kun Die med drens Hæder, men skaffe os kænster nu, naar de ser den vel optaget, en ebraisk Amme til den, som godt kan behøves.

Det var tilvilde kun en liden Delt af Jorden, Jehovas forholdt sig og skænkede Abraham sin Ben, selv naar Man ser paa de naturlige Grændser, som er Libanon imod Norden, Cyptrat mod Osten, Parans Delt mod Syden, og Middele-Havet mod Vesten; men stundt Løst ogsaa liden paa hele denne Strækning, var det dog kun i Davids Tid, Israels Erobringer hærtaab gif sa vidt, og hvad der virkelig hies best mellem de tolv Stammer var end nu meget mindre. Det var nemlig kun Gilead østen for Jordan, og den beboelige Delt af Landet vestenfor, hvor dog Philisterne beholdt So-Aksten, lige op til Jaffa (Napp), som altsaa var Ebraernes eneste So-Stad, uden sikker Haab, og indsluttet af Berge, der aldrig synes at have haft vel fremkommelige Veie. Vel kaldes det fra Kirils-Tid Landet som flyder med Mælk og Honning, maas ogsaa have været velbygget, siden det ernærede saamange Jødsbyggere og ubeholdt saamange Plunderinger, men dog er det ingenlunde saa værdt og frugtbart som Man skalde slutte efter

dets Velgængelighed (mellem 30 og 34 Gr. N. B.), deris serdi Jordan-Møntet er meget høit værdt, og deris serdi Jordans Deltet, den Sobomas og Gemoers Udborgang, er langt fra at være „som Tjygeten og Guds Have,“ men er toertimod en kaldet Delt, med en eneste delig Græs-Holm (Dase), hvor fordem Jericho laa og Uting dufede af den berømte Balsam, hvortil der nu ei mere findes Tjag. Hvoes dan det egentlig hænger sammen med det saakaldte „Døde Hav“ denne, efter de Natur-Kundiges Egenbe, maas iose Jordsa, hvori Jordan taber sig, er endnu en Hemmelighed, da den ei er kofillet eller undersegt, siden de Romerske Soldater sagde sig om ved Beddrene ser at samle det saakaldte Døde-Beg; men Abrahamiten Moses er gudlig Vidne om hvad Abraham saar, Forvandlingen af den delige Egn til et Brandsted. Dette Døe strækker sig lige op til Biregane, hvor Jerusalem ligger (under bredved 33 Gr. N. B.) 26 Mil vesten for Damask og otte Mil østen for Jaffa, saa det har været den mest affides Høveds Stad i hele Beden, hvor der gif liden Kande-Wei igjennem, men hvortil, saa at sige, kun smalle Stier førde, og derfor blev den saa sent navnkundig blandt Folkene. Ja, selv nu, da dog Bion's Breg er blevet langt mere bekendt end Komos de ser høit, trættes Man dog om, hvor Bion egentlig er at finde, saa det er først ganske uvist. Man blev temmelig sikker paa, at det er Bjerget med Sønden, uden ser det nuværende Jerusalems Mure, hvortil, blandt meget andet, følger at den saakaldte hellige Grav inden for Muren, hvor Man giennem femten Arhundreder knælede sig tæt og gjølede med Mand-Bær, den har Jesus aldrig hvilet il Konge-Graven er ogsaa først uvist opdagede og vente endnu paa den omhyggelige Undersøgelse, hvortil de fremser alle andre Kirkes-Huler indviede Menneske-Manden.

Spørg vi om andet frugtbart Land end Jericho's Holmen,

og Dschiddin (Engaddi), en ligesom Det (Dase) vesten for det døde Hav, da disse vi dels sønder paa ned imod Egypten til Bethlehem og Hebron, hvorefter Ingen dog ved ret Besked, dels vestpaa til Koff-Landet hvor Joseph og Rama laae, og endelig nordpaa, hvor Sichem og den Samaria laae, paa Ephraims Bjerg, og hvor Man endnu finder blomstrende Egne med rige Korn-Mark og Oliven-Træer. Her, hvor Josephs Breen og Josias hvile, ser Man ogsaa endnu Grav-Kamre saa store og saa prægtige, i presisk og ægyptisk Stil, at Man kan ikke tvivle om, det jo var til faldne Høvdinge i Israel, de baade blev indhulede og prydede.

Dog, ligesom det er om Egnen ved Genesareth, Josephus udtvandt sig i Lov-Taler og kunde dog ei finde Ord til ret at udtrykke dens mageløse Udbygd og vidunderlige Frugtbarhed, saaledes har den ogsaa ganske indtaget de nyeste Reisende, saa de kunde det rimeligt nok, hvad Josephus melter, at her paa Blakke-Bjerget med de vandige Straainger ned til den sølle Sø med de søde Bunde, vorer Alt hvad Man vil saae og plante, freidig, Nordens Træer og Bærtræ ved Siden ad Ranken og Palmen. Her, hvor det synes, som alle Himmel-Egne havde forenet sig om at vise Verden et Glimt af Edens Have, maa Man da vel tænke ophæver Riekingen af det døde Hav paa Jordan, som gjennemstrømmer Genesareth eller Søen ved Tiberias, og dette Landskab var det som i Jesu Dage kaldtes Galilæa, altsaa hvad Evangelistene kalde hans Fædreland, Kapernaum, Canas og Nazareths Egn. Denne Egn maa vi i alle Maader lægge vel Mærke til, thi her ligger ikke blot de berømte Bjerge Thabor i Midten og Carmel ved Havet, men her gik alle Dage Koenig-Rien gjennem det hellige Land og til Jerusalem, blandt Andet, fordi ved Carmel ligger Afe (Afe, Ptolemais), som har den bedste

